

ע"פ 4761/15 - אמיר ג'ורבאן נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 4761/15

לפני:
כבוד השופט ס' ג'ורבאן
כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט א' שהם

המערער: אמיר ג'ורבאן

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה מיום
22.6.2015 בת"פ 42927-05-14 שניתן על ידי כבוד
השופט ד' סלע

תאריך הישיבה: ו' בכסלו התשע"ו (18.11.2015)

בשם המערער: עו"ד רותם כהן

בשם המשיבה: עו"ד ארז בן ארויה

בשם שירות המבחן: גב' ברכה וייס

פסק-דין

השופט ס' ג'ובראן:

1. לפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (השופטת ד' סלע) בת"פ 42927-05-14 מיום 22.6.2015, במסגרתו הושת על המערער עונש של 15 חודשי מאסר בפועל; 15 חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים שלא יעבור כל עבירה לפי סעיפים 192, 244, 448(א) ו-452 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); ופיצוי למתלונן בסך 10,000 ש"ח.

כתב האישום

2. המערער הורשע על יסוד הודאתו בעובדות כתב האישום המתוקן, בעבירות של הצתה, לפי סעיף 448(א) רישא בצירוף סעיף 29 לחוק העונשין; ושיבוש מהלכי משפט, לפי סעיף 244 לחוק העונשין. על פי עובדות כתב האישום המתוקן, המערער ואוסמה שולי (להלן: אוסמה או השותף לעבירה) הם חברים (להלן שניהם יחדיו: השניים), וג'מיל אבו נדא (להלן: המתלונן) הוא בעליו של רכב מיצובישי (להלן: המיצובישי). ביום 4.1.2014 בשעות הלילה הוצת רכב המיצובישי של המתלונן, וכתוצאה מכך ניזוק חלקו האחורי. בראשית חודש פברואר 2012 נפגשו המערער והמתלונן, ושוחחו אודות הצתת רכב המיצובישי של האחרון. במעמד זה אמר המערער למתלונן כי אם ייקנה רכב נוסף הוא ישרוף גם אותו.

3. על רקע האמור לעיל, התפתח סכסוך בין המתלונן לבין המערער, בעקבותיו המערער ואוסמה החליטו להצית את רכב הפיאט של המתלונן (להלן: הפיאט). ביום 3.5.2014, דחף המערער את המתלונן בכתפו, בסיומה של חתונה בה נכחו שניהם. בו ביום, במסגרת ההחלטה להצית את רכב הפיאט, נסעו המערער ואוסמה לתחנת דלק בעיר חדרה, שם מילאו בקבוק פלסטיק בבנזין, על מנת להשתמש בו לשם ההצתה. מתחנת הדלק נסעו השניים לכיוון ביתו של המתלונן, והמערער עצר את הרכב בסמוך אליו. אוסמה יצא מהרכב, שפך את הבנזין על מכונית הפיאט והצית אותה. מיד לאחר מכן חזר אוסמה אל הרכב, ושניהם נסעו מהמקום. כתוצאה ממעשה השניים עלה רכב הפיאט באש ונגרמו לו נזקים כבדים. על פי המתואר בכתב האישום, מספר שעות לאחר הצתת הפיאט, התקשר המערער למתלונן בכוונה למנוע או להכשיל הליך שיפוטי, באומרו כי "יחזר אותו ואת משפחתו" אם ימסור את שמו של המערער במשטרה.

גזר הדין של בית המשפט המחוזי

4. ביום 22.6.2015 גזר בית המשפט המחוזי את דינו של המערער. בגזר דינו, בית המשפט עמד על הערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, על הנסיבות הקשורות בביצועה ועל מדיניות הענישה הנהוגה. באשר לפגיעה בערכים החברתיים, עמד בית המשפט המחוזי על הפגיעה של עבירת ההצתה בשלומם ובטחונם של הציבור ובקניינם של המתלונן. בית המשפט המחוזי קבע, כי מידת הפגיעה בערכים החברתיים המוגנים היא גבוהה. כן, מצא בית המשפט כי נסיבות ביצוע העבירה הן חמורות, בין היתר נוכח הסיכון הרב שנשקף לחיי אדם כתוצאה ממעשיו של המערער, אשר הצית אש בסמיכות רבה לבית מגורים. בית המשפט עמד על כך שעבירת ההצתה בוצעה תוך תכנון מראש על רקע סכסוכו של המערער עם המתלונן, כמפורט לעיל. בנוסף, בית המשפט המחוזי קבע, כי המערער היה שותף מלא בביצוע עבירת ההצתה, וחרף העובדה כי אוסמה הצית את הפיאט, המערער אינו יכול להיבנות מהטענה כי חלקו במעשים קטן מזה

של שותפו. כמו כן, בית המשפט ציין לחומרה את העובדה ששעות ספורות לאחר מעשה ההצתה פנה המערער אל המתלונן, השמיע בפניו מילים קשות ובכך שיבש מהלכי משפט. לאחר מכן, עמד בית המשפט המחוזי על מדיניות הענישה הנהוגה בעבירות מהסוג שביצע המערער, וקבע, כי מתחם העונש ההולם נע בין 24 ל-36 חודשי מאסר בפועל, עבור שתי העבירות בהן הורשע המערער.

5. על מנת לקבוע את העונש המתאים למערער, בית המשפט המחוזי לקח בחשבון מספר נסיבות לקולה, וביניהן הודייתו בטרם החל שלב שמיעת הראיות; האחריות שנטל למעשיו והחרטה שהביע עליהם, לצד ניסיונותיו למזער את חומרת מעשיו בפני קצינת המבחן; גילו הצעיר; עברו הפלילי הנקי; ונסיבות חייו הקשות, ובעיקר הירצחו של אחיו ופטירת אביו, כמפורט בתסקיר שירות המבחן. בית המשפט המחוזי ציין לחומרה את התרשמות שירות המבחן כי קיים סיכון גבוה להישנות התנהגות דומה בעתיד של המערער, ואת העובדה שנמנע ממתן המלצה טיפולית בעניינו. עוד צוין, כי קצינת המבחן התרשמה שהמערער אינו מבטא צורך בהליך טיפולי; אינו מחובר לחומרה שבמעשיו; נעדר אמפטיה לפגיעה באחר; ממוקד במחירים שעליו לשלם בגין מעשיו; ויתקשה להשתלב בהליך טיפולי ולהפיק ממנו תועלת. לבסוף, שקל בית המשפט המחוזי, במסגרת קביעת העונש המתאים, גם את עונש המאסר אשר הושת במסגרת הליך נפרד על אוסמה, שותפו של המערער לעבירה. כיוון שעל אוסמה נגזרו 20 חודשי מאסר בפועל בגין שתי עבירות הצתה וניסיון נוסף להצתה, קבע בית המשפט המחוזי, כי יש לחרוג לקולה ממתחם העונש ההולם שנקבע למערער, לאור עקרון אחדות הענישה. לנוכח כל האמור, בית המשפט המחוזי גזר את עונשו של המערער כאמור בפסקה 1 לעיל. מכאן הערעור שלפנינו.

הערעור

6. עיקר טענותיו של המערער מתמקדות בעקרון אחדות הענישה. המערער סבור, כי בית המשפט המחוזי לא העניק משקל מספק לעובדה ששותפו לעבירה נידון ל-20 חודשי מאסר בלבד, על אף שהורשע בשתי עבירות הצתה ובעבירת ניסיון הצתה. בהקשר זה טוען המערער, כי חלקו בביצוע העבירה היה פחות ביחס לאוסמה, אשר ביצע, לדבריו, את החלק הביצועי-אקטיבי בעבירה. כמו כן, טוען המערער ביחס לתסקיר שירות המבחן. לעמדתו, העובדה כי שירות המבחן קבע שיש לו כישורים מילוליים-קוגניטיביים נמוכים, מסבירה את הקושי שלו להביע את רצונו לעבור תהליך טיפולי-שיקומי. עוד טוען המערער, כי בית המשפט המחוזי שגה כאשר התעלם מכך שבתסקיר שירות המבחן נכתב לגביו כי "לא התרשמנו מדפוסי חשיבה או התנהגות עברייניים או אלימים מושרשים באישיותו". בנוסף, המערער גורס כי היה מקום להעניק משקל רב יותר לקולה לנסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה, וביניהן נסיבות חייו הקשות; עברו הפלילי הנקי ואורח חייו הנורמטיבי; וגילו הצעיר.

7. מנגד, טוענת המשיבה כי יש לדחות את הערעור. המשיבה סבורה כי מתחם הענישה אשר נקבע לשותפו של המערער לעבירה נמוך יתר על המידה, ועל כן יש להעניק לו משקל מוגבל בקביעת עונשו של המערער. בנוסף, המשיבה סבורה כי אף מתחם הענישה אשר נקבע למערער נמצא בצד המקל, שכן מדובר במתחם אחד שנקבע לשתי עבירות - הצתה ושיבוש הליכי משפט. לבסוף, המשיבה גורסת כי לנוכח התסקיר המשלים השלילי, לטעמה, בעניינו של המערער, ולנוכח עיקרון ההלימה, אין מקום להקלה בעונשו של המערער משיקולי אחדות הענישה.

תסקיר שירות מבחן משלים

8. ביום 12.11.2015 הגיש שירות המבחן תסקיר משלים בעניינו של המערער. תסקיר שירות המבחן מעלה כי המערער אינו מגלה אמפטיה לפגיעה במתלונן, מתקשה להפנים את חומרת מעשיו ומשליך את האחריות לחלקו בביצוע העבירות על המתלונן ועל שותפו לעבירה. תסקיר שירות המבחן המשלים ציין, כי המערער הביע נכונות מילולית לקחת חלק בהליך טיפולי, אך העריך כי המוטיבציה שהניעה אותו לכך נבעה מחששו מתוצאות הערעור ולא מתוך הבנה לצורך בשינוי התנהגותו. עוד עולה מתסקיר שירות המבחן המשלים, כי המערער יתקשה להשתלב ולהפיק תועלת מהליך טיפולי, לנוכח קשייו לנהל שיחה בנושאים מהותיים ולערוך התבוננות עצמית. לבסוף, גם בתסקיר המשלים של שירות המבחן לא הובאה המלצה טיפולית בעניינו של המערער.

דין והכרעה

9. הלכה ידועה היא כי ערכאת הערעור אינה מתערבת בחומרת העונש שנקבעה על ידי הערכאה הדיונית אלא במקרים חריגים, גם לאחר תיקון 113 לחוק העונשין (ראו: ע"פ 3931/13 באום נ' מדינת ישראל (10.6.2014); ע"פ 5931/11 עבדולייב נ' מדינת ישראל (22.10.2013); ע"פ 3091/08 טריגר נ' מדינת ישראל (29.1.2009)). לאחר עיון בגזר דינו של בית המשפט המחוזי ובנימוקי הערעור ולאחר שמיעת הצדדים לפנינו, אנו סבורים כי המקרה הנוכחי אינו נמנה על אותם מקרים המצדיקים התערבות, כפי שיובהר להלן.

10. בית משפט זה עמד לא אחת על חומרתה של עבירת ההצתה ועל הצורך להיאבק בה באמצעות ענישה משמעותית ומרתיעה:

"רבות נכתב ונאמר אודות חומרתה היתרה של עבירת ההצתה, שתחילתה ידועה 'ואחריתה מי ישורנה', שכן מנהגה של האש להתפשט מבלי יכולת שליטה תוך גרימת נזקים ואף סיכון חיי אדם [...]. הצתה נתפסת כעבירה חמורה, לא רק בשל הסכנה האינהרנטית הטבועה בה, אלא גם בשל המסר העברייני האלים העולה ממנה, מסר שיש בו כדי להטיל אימה ופחד ולפגוע בתחושת הביטחון האישי של הציבור [...]. לא בכדי קבע המחוקק את העונש המרבי על עבירה זו ל-15 שנות מאסר, אף במקרים בהם לא היתה כל כוונה לפגוע בנכס ציבורי או בבני אדם" (ע"פ 4311/12 סורי נ' מדינת ישראל, פסקה 3 (8.11.2012)).

בעניינו, המערער ביצע את מעשה ההצתה לאחר תכנון מקדים וקפדני אשר כלל הצטיידות בחומרים דליקים. אין מדובר בהתנהגות ספונטנית אלא במעשים מחושבים אשר נעשו על רקע סכסוך ממושך בין המערער למתלונן. כמו כן, הצתת רכב הפיאט של המתלונן נעשתה בטבורה של שכונת מגורים, בסמוך מאוד למבנה מגורים, באופן שהיה עלול להוביל בנקל לפגיעה נוספת ברכוש וחמור מכך – בחיי אדם. לא זו אף זו, המערער לא הסתפק בהצתת רכבו של המתלונן והגדיל לעשות כאשר הודיע לו באופן שאינו משתמע לשני פנים כי אם ימסור את שמו במשטרה, הוא "יחזור אותו ואת משפחתו". בכך, העצים המערער את חומרת מעשיו החמורים ממילא, והוסיף "חטא על פשע", או אם לדקדק בסיווג העבירות על פי חוק העונשין הוסיף "עוון" על "פשע" (ראו: סעיף 24 לחוק העונשין).

11. כאמור, טענתו המרכזית של המערער היא כי היה מקום להטיל עליו עונש קל יותר, התואם לעונש שהושת

על שותפו לעבירה ובהתאם לעקרון אחדות הענישה. דינה של טענה זו להידחות. עניינו של אוסמה נידון בנפרד במסגרת ת"פ 42945-05-14. הוא הודה בעובדות כתב האישום נגדו, ונגזרו עליו 20 חודשי מאסר בפועל בגין שתי עבירות הצתה ועבירה של ניסיון הצתה. האישום הראשון בו הורשע אוסמה נוגע להצתת רכב הפיאט שביצע עם המערער בצוותא, והאישום השני בו הורשע מתאר הצתה נוספת של רכב, אשר בעליו הייתה מצויה בסכסוך עם המערער. אנו סבורים כי בנסיבות העניין אין חריגה מעקרון אחדות הענישה המצדיקה את התערבותו של בית משפט זה, כפי שיפורט להלן.

12. אמנם, המערער נידון ל-15 חודשי מאסר בגין עבירת הצתה אחת, על אף ששותפו אוסמה נידון ל-20 חודשי מאסר בלבד בגין שתי עבירות הצתה ועבירת ניסיון הצתה, כאמור. עם זאת, חוסר האחידות הלכאורית בין המערער לאוסמה, מושתתת על הנסיבות הייחודיות לכל אחד מהשניים, ונומקה היטב בגזר דינו של בית המשפט המחוזי. ראשית, בעניינו של המערער התווספה לעבירת ההצתה גם עבירת שיבוש מהלכי משפט אשר לא התקיימה בעניינו של אוסמה. עבירה זו מגבירה את מסוכנותו של המערער, מצביעה על התנהלות מניפולטיבית מצדו, מלמדת על זלזול בסדרי השלטון והמשפט ומצדיקה החמרה בענישתו.

13. שנית, עובדות כתב האישום מלמדות כי המערער היה למעשה בעל העניין בהצתת הפיאט של המתלונן, והוא זה אשר יזם וחתר לביצוע העבירה. המערער הוא זה שהסתכסך עם המתלונן, וזה אשר הזהיר אותו כי בכוונתו לשרוף את רכבו. המערער אף נהג כלפי המתלונן באלימות פיזית במהלך חתונה בה נכחו השניים. בניגוד לניסיונו של המערער להציג את עצמו כנגרר ופסיבי בביצוע המעשים, נסיבות המקרה מלמדות על ההיפך הגמור. זהו גם המקום לדחות את טענת המערער לפיה העובדה שאוסמה הוא זה שהצית את רכב הפיאט מלמדת על חלקו היחסי הקטן בביצוע המעשים, ומצדיקה אף היא הקלה בעונשו. אכן, המערער לא הצית את האש במו ידיו, אך היה במידה רבה "הרוח החיה" מאחורי המעשה. המערער היה שותף מלא לרכישת חומר ההצתה, מילט את עצמו ואת אוסמה מהזירה לאחר ההצתה, והשמיע דברי אזהרה בפני המתלונן עובר לביצוע ההצתה ואף לאחריה.

14. שלישית, לצד חשיבותו של עקרון אחדות הענישה, הלכה היא כי עקרון זה הוא שיקול אחד במכלול השיקולים שיש לאזנם במטרה להגשים את תכלית הענישה (ע"פ 2580/14 חסן נ' מדינת ישראל (23.9.2014)). עקרון אחדות הענישה אינו מחייב את בית המשפט לגזור עונשים לפי שוויון אריתמטי, מקום שנסיונות ושיקולים נוספים מטים את הכף לעבר הבחנה בין עונשם של מקרים דומים זה לזה (ע"פ 10370/12 סויסה נ' מדינת ישראל (27.5.2002)). כמו כן, תתכן חריגה מעקרון אחדות הענישה אף כאשר קיימת זהות בנסיבותיהם האישיות של הנאשמים, מקום בו מצא בית המשפט כי שיקולי ענישה נוספים גוברים על עקרון אחדות הענישה (ע"פ 2455/15 סראחין נ' מדינת ישראל (20.8.2015)). בעניינו, יש לאזן את עקרון אחדות הענישה אל מול עקרון ההלימה שנקבע כעקרון המנחה בענישה, כאמור בסעיף 40ב לחוק העונשין. בית המשפט המחוזי הלך כברת דרך ארוכה עם המערער כאשר חרג משמעותית לקולה ממתחם הענישה שקבע לו, וזאת אך ורק בשל עקרון אחדות הענישה. אנו סבורים כי כל הקלה נוספת בעונשו של המערער, אף אם תהלוּם בצורה מדוקדקת יותר את עקרון אחדות הענישה, אינה מתיישבת עם מידת אשמתו של המערער ועם חומרת מעשיו. על כן, איננו מוצאים מקום להתערב בעונשו של המערער בשל עקרון אחדות הענישה.

15. בניגוד לעמדתו של המערער, אף תסקיר שירות המבחן והתסקיר המשלים, אינם תומכים בהקלה בעונשו. משני התסקירים עולה, כי המערער אינו מגלה אמפטיה לפגיעה במתלונן, מתקשה להפנים את חומרת מעשיו ומשליך את האחריות לחלקו בביצוע העבירות על המתלונן ועל שותפו לעבירה. מעל לכל, בולטת העובדה כי שירות המבחן נמנע מלהמליץ על טיפול כלשהו בעניינו של המערער. בהקשר זה יצוין, כי התסקיר המשלים נערך לאחר השתתפותו של המערער בקבוצה טיפולית לעצורי בית, אשר אפשרה לשירות המבחן לעמוד על מסוגלותו להשתלב במסגרת טיפולית. שירות המבחן היה איתן בדעתו כי המערער יתקשה להפיק תועלת מהליך טיפולי, ועל כן, לא מצאנו כי שיקולי שיקום מצדיקים הקלה נוספת בעונשו.

16. גם דין טענת המערער לפיה לא ניתן משקל מספק לנסיבות המקרה ולנסיבותיו האישיות – להידחות. גזר דינו של בית המשפט המחוזי מפורט היטב, לאורכו הוא מונה את כלל הנסיבות הקשורות ושאינן קשורות בביצוע העבירה באופן מסודר ומנומק, תוך מתן דגש רב לנסיבותיו האישיות של המערער, וביניהן גילו הצעיר; עברו הפלילי הנקי; נסיבות חייו הקשות; והודייתו. בית המשפט המחוזי שקל היטב נסיבות אלה וקבע כי בעקבותיהן לא ימוצה הדין עם המערער. על כן, איננו רואים מקום להקלה נוספת גם בגין טעם זה. אשר על כן, אין בידינו לקבל את הערעור.

17. סוף דבר, הערעור נדחה. המבקש יתייצב לריצוי עונש המאסר בימ"ר קישון, ביום 7.12.2015, לא יאוחר מהשעה 10:00, או על-פי החלטת שירות בתי הסוהר, כשברשותו תעודת זהות ועותק מהחלטה זו. על המבקש לתאם את כניסתו למאסר, כולל האפשרות למיין מוקדם, עם ענף אבחון ומיין של שירות בתי הסוהר, בטלפונים: 08-9787336 או 08-9787377.

ניתן היום, י"א בכסלו התשע"ו (23.11.2015).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט